

Бібліографічний опис: Остапйовська І., Огребчук І. Феномен педагогічних інновацій у контексті сучасності. *Педагогічний поступ* : матеріали III Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю (Луцьк, 25 жовтня 2023 р.) / За заг. ред. проф. Пріми Р. М. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. С. 71–73.

Ірина Остапйовська – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Огребчук Іванна – магістрант факультету педагогічної освіти та соціальної роботи кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

ФЕНОМЕН ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ

Анотація. У публікації актуалізовано зміст понять «інновація», «інноватика», «педагогічна інноватика», «педагогічна інновація». Досліджено концептуальні умови, складові, функції та алгоритм розробки й використання педагогічних інноваційних технологій.

Ключові слова: інновація, інноватика, педагогічна інноватика, педагогічна інновація, інноваційні педагогічні технології, зміст інноваційних педагогічних технологій, педагогічні технології

В умовах швидкозмінної сучасності досить часто вже звичні, «традиційні» педагогічні технології не дозволяють досягнути бажаного освітнього результату у повній мірі. Таким чином, від педагогів усіх закладів освіти повинні шукати нові шляхи вирішення проблем, які виникають при навчанні та вихованні здобувачів освіти. Загострюється необхідність у розробці, створенні та успішній

інтеграції в освітню діяльність інноваційних педагогічних технологій. Таким чином, педагогічна інноватика є одним із основних феноменів сучасної освітньої сфери та педагогічної діяльності в Україні.

Дослідження інноваційних педагогічних технологій варто розпочати з актуалізації змісту феномена «педагогічна технологія», який часто розглядають як певну сукупність знань про педагогічну діяльність, яку здійснюють за допомогою чітко визначених засобів [1]. За такого підходу, як стверджує Н. Андросова, педагогічні технології – це розділ педагогіки, який вивчає розвиток, освіту, навчання та виховання особистості здобувачів освіти на основі суспільно значущих загальнолюдських якостей і трансцидентних цінностей та досягнень психолого-педагогічної науки та основ інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне та послідовне впровадження в освітню практику оригінальних, новаторських способів, педагогічних прийомів і засобів, які охоплюють освітній процес від визначення його мети до прогнозованих результатів [3]. Відзначимо також, що загалом термін «інноваційна педагогічна технологія» отримав доволі широке застосування у контексті сучасної вітчизняної освіти.

Своєрідною «ментальною базою» будь-якої інноваційної технології є нововведення – педагогічна інновація. Педагогічну інновацію розуміють як цілеспрямовану, осмислену зміну педагогічної діяльності (та/або, за потреби, управління цією діяльністю) через розробку та введення у закладах освіти певних педагогічних та управлінських нововведень (наприклад, нового змісту навчання, виховання, управління; нових способів професійної діяльності, оновлення змісту освітньої діяльності, організаційних форм, методів та засобів навчання тощо). При цьому, основним критерієм інновації виступає новизна ідеї. Тому для педагога, який бажає включитися в інноваційний процес, дуже важливо визначити, у чому полягає зміст пропонованого нововведення, який рівень його новизни [2].

У зв'язку з цим важливою проблемою педагогічної інноватики, як науки, котра досліджує будь-які освітні нововведення (у тому числі – інноваційні педагогічні технології), є вимір новизни об'єкта; це є предметом діяльності такої педагогічної науки як педагогічна кваліметрія. Сфера її застосування доволі широка (оцінювання підручників, різноманітних дидактичних засобів, а також науково-дослідної роботи як здобувачів освіти, так і науково-педагогічних працівників).

Виділяють такі рівні новизни, як: абсолютна, локально-абсолютна, умовна та суб'єктивна. Абсолютна новизна позначає нововведення, яке не застосовувалося раніше й охоплює весь педагогічний процес. Зміст локально-абсолютної новизни полягає у оновленні одного з елементів системи. Умовна новизна виявляється, якщо раніше відома педагогічна ідея, концепція чи технологія знаходить втілення у нових умовах [2].

На практиці, щоб визначити, чи належить певна педагогічна технологія до інноваційної, необхідно, перш за все, виокремити її головну ідею, спрямовану на розвиток освіти, і визначити рівень новизни цієї ідеї. Якщо ідея, покладена в основу освітньої технології, є абсолютно нова для значної кількості професіоналів у даній галузі наукових знань (або дещо модернізована), актуальна й перспективна, то технологія, розроблена на її основі, є інноваційною педагогічною технологією.

Поштовхом до створення інноваційної педагогічної технології стають проблеми у побудові й реалізації оптимального освітнього процесу або окремих його складових. І саме це передбачає вибір найбільш практично доцільного варіанта компонування його основних складових: мети і завдань, змісту, організаційних форм і методів, засобів тощо. Інноваційну педагогічну технологію розробляють спочатку на теоретичному рівні, на цьому етапі вона є певною конкретизацією і реалізацією педагогічної теорії у формі, придатній для практичного застосування – інтеграції в освітній процес. Варто відмітити, що залежно від того, які саме теорії покладені в основу нової педагогічної системи, диференціюють різні технології навчання (виховання).

Розробка кожної інноваційної педагогічної технології – це доволі складне науково-педагогічне завдання. У технологічному плані науково-педагогічну діяльність можна відобразити як послідовність кроків (своєрідний алгоритм):

1. Виникнення і формування мотивів;
2. Створення передумов для ефективної науково-педагогічної діяльності та її планування;
3. Стратегія реалізації освітньої діяльності;
4. Моніторинг та визначення ступеня ефективності розробленої інноваційної педагогічної системи;
5. Аналіз й соціалізація отриманих висновків;
6. Упровадження у широку освітню практику розробленої інноваційної технології [1].

Компонентами будь-якої, й інноваційної у тому числі, педагогічної технології є якісні та змістовні розробки, пов'язані із регламентуванням й забезпеченням функціонування усіх елементів проєктованої педагогічної системи. Завершений технологічний проєкт повинен охоплювати:

- 1) нормативно-методичні матеріали проєктування освітнього процесу;
- 2) організаційно-методичні матеріали з питань формування контингенту здобувачів освіти;
- 3) матеріали, які розкривають технологію реалізації нової стратегії освітньої діяльності, зокрема структуру та зміст навчальних занять, спрямованих на досягнення запланованих цілей, ефективно розв'язання нагальних освітніх проблем;
- 4) необхідні підручники та посібники, створені на основі цієї інноваційної педагогічної технології;
- 5) нормативно-методичні матеріали, котрі стосуються розробки й упровадження системи оцінювання та контролю за якістю всього освітнього процесу [1].

Варто зважати на той факт, що впровадження педагогічних інноваційних технологій в освітній процес закладів освіти потребує спеціальної підготовки

науково-педагогічних кадрів, котрі були б компетентними у сфері педагогічних інновацій, оскільки інноваційна діяльність педагога повинна розпочинатись із глибокого критичного аналізу всіх аспектів його планованої професійної освітньої діяльності, ознайомлення та вивчення досвіду педагогів інших закладів освіти (у тому числі – закордонних). Це значною мірою допоможе визначити найбільш ефективні технології та форми освітньої діяльності, організувати їх подальшу розробку й практичну апробацію, інтеграцію й удосконалення, поширення прогресивного досвіду тощо.

Підсумовуючи проведену роботу можна стверджувати, що інноваційна педагогічна технологія як технологія має усі властиві їй складові та передбачає певною мірою стандартизований підхід до розробки й інтеграції в освітню практику; проте вона є й своєрідним «витвором педагогічного мистецтва», оскільки вимагає від її автора/авторів не тільки необхідних наукових знань та професійних навичок й досвіду роботи, але й здатністю до дивергентного й незаангажованого мислення, креативності й здатності до прогнозування й передбачення функціонування всіх складових технології у різних освітніх умовах.

Джерела та література

1. Андросова Н. М. Інноваційні технології в школі. *Наукові записки. Серія: педагогічні науки.* 2010. Вип. 91. С. 29–34. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/83100043.pdf> (дата звернення: 19.10.2023)
2. Козак Л. В. Педагогічна інноватика у розвитку нових напрямів освіти. *Освітологічний дискурс.* 2014. № 2(6). С. 74–85. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33687089.pdf> (дата звернення: 19.10.2023)
3. Шахіна І. Ю., Садова Д. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті: переваги та особливості використання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2020. № 1. С. 236–240. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/236-240> (дата звернення: 19.10.2023)